

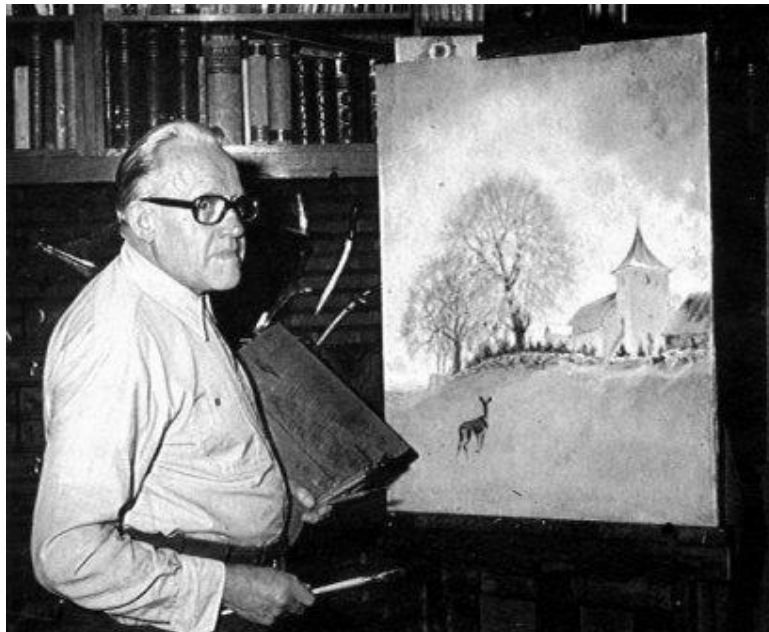
Nr. 40 - Persillekræmmeren - 2006

Barndommens jul

af Gunner Møller Rasmussen, Stensballe

Tiden op til jul har altid været noget særligt for børn. Det gjaldt også for os, der var børn i begyndelsen af 1930'erne og voksede på et husmandssted i Blirup.

Allerede først i december begyndte juleforberedelserne. Først med slagtning af en gris, hvor kødet blev lagt i saltlage for senere anvendelse, og hvor der blev lavet blod- og medisterpølse. Mor havde sin søster, moster Marie, til at hjælpe sig. Lige som hun hjalp mor en gang om måneden med storvasken. Moster var enke og boede i Haldrup, hun tjente til livets ophold ved at gå ud og hjælpe til hos folk, der havde brug for ekstra hjælp. Til tider kunne moster gå fra gård til gård og hjælpe til med vask, så det var ikke helt uden grund, at hun ofte kaldtes for vaskekone. Det var vist ikke meget, hun fik for det, sikkert mest kosten og en god kødpakke med hjem.

Vår kirke afbildet i Familie Journalens Julehefte, 1976.
Hans Hansen lægger det sidste penselstrøg på billedet.

Julebagning

Julebagning var et kapitel for sig. Jeg syntes, det var spændende, når der skulle bages

brunkager, vanillekranse, stænger, pebernødder og ikke mindst klejner. Dejen dertil blev med en kagerulle rullet ud på bordet og skåret i passende småstykker med en kagespore, et zigzag formet lille hjul med et skaft som håndtag. Stykkerne fik skåret en lille rille i midten, hvor stykkets ene ende blev puttet igennem, og man havde en klejne. Denne blev derefter kogt i en gryde med fedt. Derudover blev der bagt ekstra brød, så der var nok til julen over.

Far havde også travlt op til jul. Udover at køre mælkeruten til Horsens, skulle der sørges for ekstra foder til husdyrene og hakkelse til hestene, idet man udover at passe dyrene, helst ikke måtte arbejde før efter helligtrekongersdag, 6. januar.

Juleudstillinger

Appelsiner, bananer, figner, dadler og den slags sydfrugter var ikke hverdagsvarer i landsbybutikkerne, hverken i Haldrup eller Stensballe, men varerne kunne dog købes i tiden indtil jul. Det var altid spændende, når købmanden og brugsen fik disse varer hjem. Samtidig hermed var juleudstilling i butikkerne. Det betød, at vi børn kunne stå i timevis med næsen trykket mod vinduesruden for at se al den herlighed, der var udstillet.

Søndagen før jul tog vi på juleudstilling i Horsens. Vi kørte derind med hest og vogn. Dengang kunne man "stalde" i gården hos Hotel Horsens på Søndergade, indtil man igen skulle hjem. Juleudstillingen her var den store oplevelse. Det at se den smukt pyntede Søndergade med de fuldt oplyste butiksvinduer, var jo ikke hverdagskost for os fra landet. Navnlig husker jeg de store vinduer hos købmændene, hvor kaffemøllerne var anbragt og snurrede rundt, og jo flere kaffemøller desto større var forretningen. Midt på Søndergade var der en købmand, der havde fire kaffemøller i vinduet. Hvad forretningen hed husker jeg ikke.

Det var ikke så meget legetøj og den slags, turen drejede sig om, men mere det tøj vi manglede, og skønt mor selv syede brugt tøj om og strikkede en del, skulle der alligevel købes nyt en gang imellem. Men legetøjsbutikkerne var svære at løsrive sig fra, navnlig da jeg ønskede mig et metalbyggesæt, "Mekano: Den lille ingeniør". Det kostede vist 3-4 kr., men pengene var jo små. Sidst på eftermiddagen skulle vi hjem. Det tog en times tid med hestevognen, men så var vi også godt trætte, og en stor oplevelse rigere.

Juletræ

Nogle dage før jul havde far et juletræ med hjem fra sin mælketur til Horsens. Det pyntede vi så dagen før jul eller juleaftensdag om formiddagen. Dagene forinden havde vi lavet juletræspynt, hvor vi af nogle ark glanspapir klippede kræmmerhuse, julehjerter, musetrapper og små flettede kurve. Desuden blev træet pyntet med flagguirlander, en

stjerne i toppen og levende lys.

Vær kirke

Når forholdene tillod det, deltog vi i gudstjenesten juleaften eller 1. juledag i Vær kirke. Der var ingen opstaldningsmuligheder ved kirken, så vi måtte skiftevis bringes og hentes med hest og vogn, og vejen var lang at gå, selv om det skete i en del tilfælde.

Juleaften

Selve juleaften var højdepunktet og kulminationen af alle anstrengelserne. Når dyrene var fodret og køerne malket, samledes vi ved julebordet. Ofte fik vi hønsekødssuppe med alt hvad dertil hørte. En ret til suppen, jeg særlig husker, var en risret med rosiner, kogt i kødrandsform. I midten lå gulerødder og pastinakker skåret i skiver, dertil suppe sammenkogt med suppevisk og forskellige grøntsager.

Efter spisningen blev træet tændt. Vi gik ikke rundt om træet, der var ikke plads i stuen. Vi sang heller ikke julesange, hvorfor ved jeg ikke. Vi havde dog lært en del sange i skolen. Men ofte sang far en salme for os, det var gerne salmen: "Ingen er så tryk for fare som guds lille børneskare". Til jul udkom et julehefte, der hed: "Ved julelampens skær". Det blev købt, og vi overtalte far til at læse op af heftet. Resten af aftenen blev forsødet med, at der kom appelsiner, figner og pebernødder på bordet. Det var skøn jul.

Julegaver

Ud over det tøj, vi manglede, var det sjældent, vi fik andet. Et år fik min storebroder og jeg dog metalbyggesættet: "Den lille ingeniør". Et længe savnet ønske var gået i opfyldelse. Jeg har lige fra barnsben interesseret mig for mekanik. Et andet år fik vi fire børn et tallotteri til deling. Det blev siden flittigt brugt til glæde ved mange lejligheder.

Mors anden søster, moster Tilde, var husbestyrerinde i Herning hos en bogtrykker. Hun sendte tit en pakke til jul. I Familie Journalen var der dengang ofte indlagt et stykke karton påtrykt en dansk kirke eller slot, som man kunne klippe ud og klæbe sammen til en model i skalastørrelse. Disse kartonstykker samlede moster og sendte dem til os til ved juletid sammen med andet godt. Det var spændende at bygge disse skalamodeller, og det gik der megen tid med i juledagene. Vi så altid med forventning frem til en pakke fra moster Tilde.

Juletræet blev stående til efter nytår. Derefter blev det "plyndret" og stillet ud på gårdspladsen til fuglene. Forinden havde mor smeltet fedt sammen med korn, frø, brødstumper, og dette sammenkog blev hængt på træet, og det blev vel modtaget af fuglene. Fuglene havde dog allerede før jul fået et stort havreneg bundet på en stang. Ingen skulle mangle noget i julen, og det syntes jeg heller ikke vi gjorde.

Skolens juletræsfest

Fjerde eller femte juledag holdt skolen sin årlige juletræsfest for eleverne i forsamlingshuset i Haldrup. En fest som vi i lang tid glædede os meget til. Festen begyndte kl. 19. Juletræet blev tændt, og vi elever gik i to eller tre kredse rundt om træet og sang julesalmer. Dernæst læste lærer Ring Christensen juleevangeliet. Efter endnu et par julesalmer, var der sanglege omkring juletræet, mens lysene brændte ned. Til sidst kom to af skolens ældste elever ind, udklædt som nissemand, med en slæde fyldt med poser med julekna.

Senere blev juletræet fjernet og dansen kunne begynde. Kl. 24 sluttede festen, og godt trætte begav vi os hjemad. Der var langt at gå, men hjem kom vi da.

Julehøjtiden varede til helligtrekonger, så var det hverdag igen, og skolen begyndte.

Julestemning Søndergade i 1951.
Billedet er venligst udlånt af Byarkivet.